

réteg alatt 40–45 cm vastag sárgásbarna agyagos-homok, alatta kb. 50 cm vastag szürkésbarna, agyagos-homokos öntéstalaj, alatta 60–70 cm vastag barna agyagfoltos, enyhén vasas homok volt megfigyelhető. Az altalaj szürke, vasas homok. A foltok (3 régészeti objektum) az öntéstalaj alatti világosabb rétegben, a nyomvonal K-i, középső részén rajzolódtak ki egy csoportban.

A 3 jelenség közül 2 árok és egy gödör volt. Korhatározó leletanyag egyik objektumból sem került elő, azonban valószínűleg az Árpád- vagy késő középkori település részei lehetnek, melynek szórványos nyomait a felszínen is megtaláltuk.

A két árok közül az egyik Ny–K-i, a kisebb méretű csatorna É–D-i tengelyű volt. Mindkét árok rézsús falú, ívelt-teknős aljú. Az ovális alakú, faszenes, sárgásbarna agyagos betöltésű gödör a két árok között helyezkedett el.

Orosz-hegytől Ny-ra (KÖH 80635): A nyomvonalat kettévágta egy Ny–K-i irányú töltés, melynek a lábánál 15 m, a töltéstől távolabb 12 m széles volt a kitűzött nyomvonal. A lelőhelyen próbafeltárást végeztünk, így eredetileg csak 2 m széles kutatóárkokat húztunk. Ahol indokolt volt, ott a szelvényt kiszélesítettük. A feltárást 2012. október 31. és november 6. között végeztük. A lehumusztolt terület 1649 m², a régészeti fedetlen terület 265 m² volt.

A lelőhely a Zemplénagárdról Nagytárkányba vezető földúton álló kökeresztől É-ra, a magas töltés É-i és D-i oldalán, az Orosz-hegy lábától Ny-ra helyezkedik el. A 2012 májusában végzett terepbejárás során megállapították, hogy a lelőhely 344 m hosszúságban esik a tervezett nyomvonalba. A lelőhely pontos kiterjedése nem volt behatárolható, mivel a felszínen szórvány Árpád-kori edénytöredéket találtak. A próbafeltárást az alacsony vetésben, a nyomvonalon egy Árpád-kori cserepet gyűjtöttünk.

A lelőhelyen 4 szondát húztunk, melyek közül a DK-i régészeti negatív volt. A DNy-i és az ÉK-i szondákban néhány objektumfolt jelentkezett szétszórta. A legintenzívebb az ÉNy-i szelvény volt, ahol 4–5 m-es szélességben humusztoltuk le a felületet. Ebben a szelvényben bontottuk ki a jelenségek kétharmadát, melyek egyenes sűrűségben helyezkedtek el mintegy 120–130 m hosszan. Az objektumfoltok nagy része 80–100 cm mélységben rajzolódott ki.

A feltárt 32 jelenség közül 16 gödör, 15 árok és 1 cölöphely volt. Koruk szerint 2 talán Árpád-kori vagy középkori, 3 őskori és 28 korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú.

Az őskori objektumok az ÉNy-i szelvény középső és É-i részén helyezkedtek el egymás közelében (17., 18., 20. obj.). A 17. sz. nagy méretű, amorf alakú, sekély, faszenes betöltésű objektumból kézzel formált, jellegtelen őskori edénytöredékek, marokkó, fenőkő, paticsrögök és egy obszidiánpenge került elő. A többi őskori objektumban égett agyagdarabokat, illetve egy újabb obszidián eszközt találtunk.

A rézsús falú, egyenes vagy ívelt-teknős aljú árkok nagy része vízelvezető lehetett. A 9. sz. ÉNy–DK-i irányú, faszenes betöltésű árok valószínűleg egy kerítőárok tagja lehetett, ezért leletanyag hiányában feltételezsen középkorinak kelteztük.

A gödrök egy részének csak az alját sikerült kibontanunk. A kerek vagy kerekded alakú, befelé rézsús falú gödrök alja enyhén ívelt vagy egyenes volt. A leletanyag nélküli objektumok elhelyezkedésük és betöltésük alapján valószínűleg az Árpád- vagy középkori településhez tartozhattak.

GALLINA ZSOLT – GULYÁS GYÖNGYI

260. Zsáka határa

(Hajdú-Bihar megye) B, Á, Kö, Ú, I

A „Berettyó védtöltések fejlesztése a Kis-sárréti és a berettyóújfalui ártéri öblözetekben” tárgyú beruházás által érintett területeken pótlólagos terepbejárást és régészeti próbafeltárást folytatott a Déri Múzeum. A Berettyó jobb és bal partján összesen 37 kutatószonda kijelölése történt meg a Csökmő és Berettyóújfalú közötti szakasról készült régészeti hatástanulmány alapján.

Dózsa-pusztá (KÖH 61536): Az ásás helyszíne Bakonszegtől DNy-ra, a Remény-erdő néven ismert határrészen, a Berettyó bal partján található, közvetlenül a gátból induló D–É-i irányú gerincen. A humusztolás során már 40 cm-es mélységben igen kimagasló mennyiségű középső bronzkorra tehető leletanyag került elő. A feltárt kultúrréteg dokumentálása megtörtént, mely feltehetően a Zsáka, Remény-erdő tellhez tartozik, illetve annak része. A részben megismert kultúrréteg a domb teljes szélességében folytatódik, ezért a beruházó elállt az itt elvégezni tervezett földmunkáktól. A próbafeltárást felfüggesztésre került, illetve a Déri Múzeum kezdeményezte a terület védetté nyilvánítását.

Munkatárs: Tóthné Andrea régésztechnikus.

DANI JÁNOS – HULLÁM DÉNES

Kengyel-ér sziget (KÖH 83527): A terepbejárás során azonosított lelőhely Zsáka és Darvas között, a 47-es sz. főúttól É-ra, a Kengyel-ér által közrefogott földnyelvet takarja. Főként Árpád-kori kerámiát találtunk, melyek minden bizonnyal a II. katonai felmérésen szereplő dülönév alapján is azonosítható középkori Orod faluhoz kapcsolhatóak.

Külső Orod (Kengyel-ér part) (KÖH 81313): A terepbejárás során azonosított lelőhely, mely Zsáka és Darvas között, a 47-es sz. főúttól É-ra található, a Kengyel-ér É-i partján. A II. katonai felmérés térképén dülönévként szereplő középkori Orod falu helyét sikerült azonosítani a területen. A kerámialeletek mellett a fémkeresővel folytatott leletfelderítés segítségével a térképen is ábrázolt újkori csárda helyét is sikerült lokalizálni.

Remény-erdő ÉK (KÖH 69317): A lelőhely Bakonszegtől D-re, a Zsáka-Furtai-határcsatornától Ny-ra, a Berettyó bal partján helyezkedik el, a Remény-erdő határrészen. A próbafeltáráson a Zsáka, Remény-erdő tellhez (KÖH 59346) tartozó középső bronzkori településrészlet objektuma került elő (3 gödör, 1 cölöphely). Egy körárok részlet keltezése azonban bizonytalan leletanyag hiányában. A lelőhely D-i irányban tovább folytatódik, amit a terepbejárás is igazolt.

Zsáka-Furtai-határcsatorna Ny-i part (KÖH 69311): A lelőhely Bakonszegtől D-re, a Zsáka-Furtai-határcsatorna Ny-i partján helyezkedik el. Itt egy kora bronzkori telephez tartozó objektumok kerültek elő a próbafeltárást alkalmával (2 gödör, 1 árok), a jelenlegi járászinttől mindössze 30–60 cm mélyen.

Munkatársak: Bacskai István műszeres leletfelderítő, Faur Zoltán, Papp Enikő, Tóthné Andrea régésztechnikusok.

HULLÁM DÉNES